

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

נג

מכון
טעם
זקנים
שוותיו ש"ף
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

למה נגרע?!

פסח שני בציון הרשב"י

ראש השנה בשבי הירדני

כל דיבור ודיבור עושה רושם למעלה

עיקר העקשנות צריך בתפילה

כל הנגעים אדם רואה - חוץ מנגעי עצמו

להשקיע את המח בספרי רבנו

ספריו של הרבי הם ה'גן עדן' עלי אדמות

ר' יצחק דוכאוונע

להיות בעולם הזה ולא להיות על ראש

השנה?!

כל עניינו של הרבי הוא תמימות!

הערות והארות מתקבלות בחפץ

לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האָס

מאנסי ארה"ב

072-257-3456

(חו"ל: 1-845-200-0443)

כל הזכויות שמורות

קונטרס זה הינו תרגום של

קונטרס ע' (חלקב') בשפת האידיש

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3)

של השיעור, יש לפנות דרך

האימייל:

Rlyb148@Gmail.Com

לתרומות והשתתפות בהוצאות יש

לחייג: 0548-432-460

ניתן להאזין לכל השיחות שי"ל על

ידינו:

בקו 'מערכת ברסלב'

ארה"ק: 02.560.7387

ארה"ב: 646.585.2985

ענגלאנד: 0330.390.0487

בעלגיע: 03.808.1775

לשמיעת השיעור המצו"ב יש להקיש:

#2.1.2.1.1 ואח"כ #93

בס"ד

פרשת אמור

שנת תשל"ה

(טייפ מס' #87)

למה נגרע!?

למדנו כאן, רבי נתן מסביר על פי תורה זו, שמצות הקרבת קרבן פסח היא רק בי"ד ניסן, ואחד שהיה טמא לנפש אדם, או בדרך רחוקה, הרי הוא פטור. באו הטמאים למשה וטענו: למה נגרע? מדוע שלא נזכה גם אנחנו? הלא היינו טמאים ומדוע שלא נקריב את קרבן הפסח?! השיב משה ושאל: במה אוכל לעזור לכם? "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם".

מכאן רואים שמשה רבינו בטוח היה שהקב"ה יענהו דבר. אשרי ילוד אשה היודע בוודאות שהקב"ה יענה לו!

יהודים באו למשה בטענה: "למה נגרע?", ומשה השיבם: "עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם". הפשט הוא, שזהו תיקון חדש שתיקן להם הקב"ה. (משה השיבם:) 'מה יצוה ה', והדבר תמוה, שהרי התורה ניתנה כבר!?

איזה מין טענה זו 'למה נגרע' - הלא עבר זמנו, והזמן הוא הרי עיקר הכל!?! הקב"ה תיקון עבורם תיקון חדש כעבור חודש ימים, בי"ד אייר - מדוע זה? אלא בא ללמדנו ולרמז לנו 'שאינ שום יאוש בעולם כלל'; 'מה ביכולתנו לעשות? הלא

^א במדבר ט, ז.

^ב שם, ח.

^ג ספרי פרשת בהעלותך פים' ס"ח. הובא ברש"י על הפסוק למה נגרע.

בזמן המיועד להקרבת קרבן הפסח היינו טמאים? וכוונתם היתה כנה ואמתית. הלא אם נכתבה על כך פרשה בתורה, מוכרח להיות שאמת היתה בפיהם, ועל ידי זה נעשה התיקון של 'פסח שני'! אדם שכוונתו לשמים באמת, הוא פועל אפילו כשמצד הדין יש עליו קטרוג, בדרך זו נעשים תיקונים חדשים: 'עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם!'.

אומר רבי נתן: אמנם נכון שכבר עבר זמנו אלא שנעשה תיקון חדש. [היום חל פסח שני, בלילה הקרוב יחול פסח שני. רואים שאפשר לצעוק להשם יתברך 'למה נגרע?!' יש כל כך הרבה יהודים יראי שמים - מדוע שלא אהיה גם אני?! 'למה נגרע מהקריב את קרבן ה'?!'. 'התחדשות', נחזק עצמנו, יש זמן, עדיין לא 'עבר זמנו'! אין מושג כזה עבר זמן.

הלכה זו מובאת בליקוטי הלכות אורח חיים חלק שני, הלכות ברכת הפירות הלכה ה', זהו קטע קטן, קטע ערב ומתוק.

ד וז"ל: ודין פסח שני זה בחינת הבושה ושפיכות דמים שצריכין לסבל כדי לקשר נקדה התחתונה בנקדה העליונה שזהו בחינת הו"ו שבתוך האלף שהוא בחינת שמים וכו' כמו שמבאר שם. כי אלו האנשים שהיו טמאים לפני אדם ולא יכלו לעשות הפסח שבאו לשאל למה נגרע. אלו שאלו בהגן. ותקנו בזה הרבה מאד, כי נתגלגל זכות על ידם שנתגלה על ידי זה למשה דין פסח שני שהוא תקון גדול שהוא בחינת המשכת דרך התשובה הנ"ל, כי זה עקר שלמות התשובה שאפלו בשרואה האדם את עצמו שהוא רחוק מאד מה' יתברך וממאתו עליו ממעשיו הרעים, אף על פי כן יחזק את עצמו ויבוא בקידה והכנעה לפני הצדיק האמת ולפני ה' יתברך וישאל על נפשו כמו ששאלו אלו האנשים שהיו טמאים ששאלו למה נגרע להקריב את קרבן ה' וכו'. כמו כן ישאל כל אחד על נפשו אם יודע בעצמו ממאתו ממעשיו שיבוא וישאל ואם נפשי ממאתה במעשי הרעים אף על פי כן למה אנרע להקריב קרבן ה' דתינו להתקרב לה' יתברך לעסק בתורה ולהתפלל וכו' שהוא בחינת קרפנות? כי בודאי יש לו תקנה גם כן להתקרב לה' יתברך. ואז בודאי ימצא לו ה' יתברך תקון ויודיע להצדיק כמו שהודיע למשה תקון הפסח שני שהוא פליאה נשגבה, כי עקר זמן הפסח הוא רק בשעת יציאת מצרים שאז דלג ה' יתברך על הקץ ונאלם. ואז עקר זמן הקרבת הפסח. ועל שם זה נקרא פסח לשון פסיחה ודלוג שדלג על הקץ, כי האיר עליהם אז הארה נפלאה וכו"ל, אבל מי שהיה טמא ולא קרב את הפסח במועדו איך יזכה להקריב פסח עוד, אבל ה' יתברך ברחמיו גלה הסוד למשה על ידי שאלת הטמאים דיקא, והודיע לו שהטמאים יקריבו פסח שני באיר בימי הספירה. ובה הורה לנו דרך התשובה שאין שום יאוש פעולם כלל, כי אף על פי שעבר זמן של עקר התקון ואנחנו טמאים במעשינו עדין יש תקנה אפלו שלא בזמנו, כי יש תקונים נפלאים ונעלמים מאד שיכולים לתקן אותנו גם עתה ובכל יום ויום. ובלבד שלא ניאש עצמנו מצעקה ותפלה לשאל בכל פעם למה נגרע להקריב את קרבן ה' וכו"ל:

פסח שני בציון הרשב"י

לפני עשרים ושש שנה, (שנת תשמ"ט), בשנה הראשונה למגורי בארץ ישראל, חל ל"ג בעומר כמו השנה, ביום שלישי. בשבת שקודם ל"ג בעומר הייתי במירון, ובפסח שני למדנו בציון הרשב"י קטע זה מלקוטי הלכות.

כשהגעתי פעם ראשונה לציון הרשב"י היה זה בערב ראש חודש כסלו. ביום ט' חשון הגעתי לארץ ישראל, ובערב ראש חודש כסלו נסעתי למירון. ר' אברהם שטרנהארץ נסע גם הוא בערב ראש חודש כסלו.

כשהגעתי לצפת כבר היה חשוך, וכל הצפת'ים אמרו לנו: 'אל תסעו בלילה' – המלחמה אז עדיין היתה בעיצומה – 'אל תסעו עכשיו, בבוקר תסעו'. רבי אברהם שטרנהארץ אכן נשאר ללון בצפת, אולם אנחנו היינו חבר'ה, חבר'ה צעירים וכן נסעו בלילה. משהגענו לציון ראינו הרוג ערבי שרוע על יד הציון, בחוץ היכן שיוורדים לקברי בית הלל, מיד בכניסה צמוד לקיר היה שרוע הרוג ערבי. כל חלונות הציון היו פרוצים, שם הם שמרו את הסוסים – הערבים.

יונה לבל עליו השלום רץ תכף ומיד לכפר, וחטף שם... עמף את החלונות, כמו בן לקחנו משהו לשטוח על הרצפה כדי שנוכל לשכב על הרצפה, וקמנו בחצות, אה! ובבוקר הגיע ר' אברהם. (ר' נחמן בורשטיין: למעלה על גג הציון, בצד הציון של רבי אלעזר?) אינני יודע.

בשנים ההם החררון הפנימי עדיין היה קיים, הוא היה שבור, כל החלונות נעקרו ממקומם ורוח פרצים נשבה לכל עבר, והמזג אוויר אז עדיין היה חורפי.

ול"ג בעומר בשנה ההיא חל ביום שלישי כמו השנה (תשל"ה). אני כבר נסעתי לשבות שם, שהיתי שבת במירון, וביום שישי, פסח שני, למדנו קטע זה מלקוטי הלכות.

(ר' נחמן: ר' שמואל שפירא היה אז בשבי?) לא, כמדומני שבל"ג בעומר הוא כבר היה במירון, בשנת תש"ט הוא כבר היה. בחורף עדיין נתון היה בשבי, אולם באמצע החורף הוא כבר הגיע.

ראש השנה בשבי הירדני

(ר' נחמן: ברגע ששחרר מהשבי נסע למירון למשך חודש ימים!) הגעתי אליו הביתה כששחרר מהשבי והוא עדיין היה לבוש בהלבשה של שבי, בטרם החליף בגדיו.

אכן אביך גם הוא השתחרר אז מהשבי. (ר' נחמן: ר' אברהם יעקב?) ר' אברהם יעקב גולדרייך, כן.

(ר' משה בינגשטוק: לפני כן לא הכרתם אותם?) לא הכרתי אף אחד מהם. הם שכבו במיטה, הלכנו לבקר את כולם.

(אחד הנוכחים: מקוה לא היה להם? ר' נחמן: מקוה?! היה להם מקוה של חול... בכל תקופת שהותם בשבי היה שם חול שכיסה את מחצית גופם).

(אחד הנוכחים: גם בימי ראש השנה הם שהו בשבי?) הם היו שם בראש השנה? היה להם שם שופר? (ר' נחמן: היו להם 'תשעה קבין'. אבי, ר' שמואל שפירא, ר' אברהם יעקב, הוא אמר: 'מה הפירוש שלא יהיו לנו תשעה קבין?! הם תכננו זאת) ומהיכן היה להם שופר? (ר' נחמן: ר' אברהם יעקב אם אינני טועה, החזיק בקביעות במלית תפילין שלו שופר, במשך כל השנה החזיק שופר במלית תפילין שלו) הע, הע.

(ר' נחמן: הבעלי תפילה היו ברובם מאנשי שלומינו, למעט אחד זקן שהיה שם שגם הוא התפלל לפני העמוד, אבל חוץ ממנו היו כולם מאנשי שלומינו, וכל הבעלי תפילה קיבלו תשעה קבין למבילה).

מהיכן השיגו תשעה קבין? היה שם מים? (ר' נחמן: לא היה אבל ערכו שם 'מגבית', כל אחד הפריש ממחצית ספלו; השבויים קיבלו מידי יום חצי ספל מים, וממחצית זו הפריש כל אחד איזה רביעית, וככה הצטברו להם המים. שבע מאות איש היו שבויים שם, מתוכם שלש מאות חמישים שמרו על כשרות).

(אחד הנוכחים: הם פצחו בריקוד יום יום! ר' נחמן: אולי לקראת הסוף, בתקופה הראשונה השובים הכו בהם ללא הרף, אחד שנהג שלא כראוי בעטו בו. היה שם איזה ערבי שתמיד התבלבל באמצע הספירה, וזה שאצלו נפלה הטעות, אותו אחד חטף מכות נמרצות. הם היו צריכים להתייצב לספירה פעמיים ביום לוודא שאף אחד לא נמלט. באמצע מוסף בראש השנה הם היו צריכים לרוץ החוצה לספירה).

כל דיבור ודיבור עושה רושם למעלה

(ממשך בלימוד תורה ב') אומר הרבי: ומי שְׁזָכָה לְחֶרֶב תָּזָה, זה שכבר זוכה לחרב הוזה, לחרב התפילה, צָרִיךְ לִידַע אִיךָ לְלַחֵם עִם הַחֶרֶב, שְׁלֹא יִטָּה אוֹתָהּ לְיָמִין אוֹ לְשְׂמָאל, וְשִׁיחָא קוֹלָע אֶל הַשַּׁעֲרָה וְלֹא יִחְטֵא. כמו קשת שיורה חיצים שצריך לכוון בדיוק לבל יטה לימין או לשמאל.

בליקוטי הלכות^ה מבאר רבי נתן מה הפירוש 'לימין או לשמאל'. יש קליפת עשו וקליפת ישמעאל, קליפת ישמעאל מטה לימין, 'כי שמע ה' אל עניך', הקב"ה שמע כבר תפילותיך, אפילו מילה אחת טובה היא, הקב"ה שמע כבר תפילותיך, זוהי קליפה המטה לימין. ולהפך, קליפת עשו אומרת שהקב"ה אינו מאזין לתפילותיך.

ואכן בהמשך התורה מדבר הרבי משניהם: וְסִבְרִינֵן יִפְשְׁתָּא הוּא – תִּינּוּ שְׁהַתְּפִלוֹת אֵינָם עוֹשִׂים פְּרוֹת (ואלו שני הקליפות עשו וישמעאל).

בהמשך דבריו אומר הרבי: וְזֶה אֵי לֹא מְקַרְבִּינֵן לְסַפִּינְתָּא. זֶה פְּחִינַת חֶסֶד, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה 'הַסְּפִינֵן רַבֵּן חֲסִידִים', אֵי לֹא חֶסְדּוֹ, מְבַעֲיָנָן, חֵם וְשָׁלוֹם, בְּגָלוֹת. כמה שמבקשים ומתפללים להשם יתברך צריכים לזכור שהכל רק בחסדו, זהו עיקר החרב – הידיעה שהקב"ה שומע ומאזין לכל דיבור ודיבור, וכל

^ה ליקוטי הלכות נחלות הלכה ד'.

דיבור נתקבל. אלא מאי? פד תם - תינו פאָשר יכמרו רחמיו. נפיה אתהפך - תינו שיתתפך מדת תדין למדת הרחמים. כל דיבור נתקבל למעלה, ואפילו שעדיין לא נושעים.

עיקר אריכות אפים הוא בענין התפילה, צריך לזה בקיאות עצומה, לדעת שכל דיבור נתקבל ואפילו שעדיין לא נושענו. לא להטות, לא לימין ולא לשמאל. אם יטה לימין, יטעה ויחשוב שהתפלל מספיק: 'דיבור אחד מספיק גם הוא'. וכן לא יטה לשמאל, לחשוב שהתפילות אינם מתקבלות. צריך עקשנות להתפלל ללא הרף, איי אני מתפלל ללא הרף, מדוע תפילותי אינם מתקבלות? לזה צריך שיידע ויזהר שלא לחשוב מחשבות של קליפת ישמעאל, שהקב"ה שומע למילה אחת וזה מספיק. מהי קליפת ישמעאל? מספיק! 'כי שמע ה' אל עניך' - הקב"ה שמע כבר את תפילותיך, תפילותיך התקבלו, מספיק, זוהי קליפה המטה לימין.

ולשניהם יש מכוון אחת. מהי כוונתם של קליפות עשו וישמעאל? הפסק להתפלל! ישמעאל מתחיל בזה שהתפללת מספיק, הקב"ה שמע כבר תפילותיך, ועשו אומר, הקב"ה אינו מאזין לתפילותיך. אבל לשניהם מטרה אחת, גם ישמעאל כוונתו שתפסיק להתפלל, אלא שהוא אומר זאת באופן כזה: מספיק כבר, כל כך אתה צריך להרבות בתפילה? הלא מילה אחת כבר מספיקה! ולזה צריך עקשנות לדעת שכל דיבור נתקבל, ומאידך, כמה שרק נבקש זה יהיה מעט, צריך לאחוז את החרב ישר, לא להטות לא לימין ולא לשמאל.

יהודי שמבקש מהקב"ה דבר ועדיין אינו נענה, ואעפ"כ הוא מאמין שאין דיבור שהולך לאיבוד, זוהי גם כן בקיאות עצומה! איי מדוע אינני נושע? אינני יודע מדוע! אינני יודע!

נמצא שיש שני קליפות: קליפת ישמעאל האומרת, 'מספיק, אין צורך להרבות כל כך בתפילה להשי"ת, פעם אחת מספיקה כבר'. וזו מטה יותר מידי לימין. פעם אחת זה כבר מספיק. ושמאל - זו קילפת עשו האומרת, 'הקב"ה אינו פונה

¹ ראה ענין זה באריכות נפלאה בליקוטי הלכות תפילין ה' אות ו'

² בראשית טז, יא.

לתפילותיך כלל'. בביאור הדברים מבאר הרבי את שני הקצוות, בפירושו לדברי רבה בר בר חנה המובאים בתורה זו, כך מפרש הרבי דבריו במאמר זה.

היכן מבואר בתורה 'יבשתא הוא'? 'שלא יטה לימין או לשמאל' – אלו הם שני הקצוות. 'יבשתא הוא' זוהי קליפת עשו הנוטה לשמאל לאמר, 'הקב"ה אינו מאזין לתפילותיך'. וימין מרומז ב'ספינתא' – שהכל ממילא רק בחסדו. (ר' נחמן: כמדומני שרבי נתן מבאר^ח שימין פירושו, שהכל תלוי ברבוננו של עולם, ומדוע עלי להתפלל?!), כן, קליפת ישמעאל, 'כבר שמע ה' אל עניך', 'קבל ה' ית צלותיך', מעט זה מספיק. ועל זה צריכים אריכות אפים, תפילה היא אריכות אפים^ט.

עיקר העקשנות צריך בתפילה

על האדם להרכות בתפילה, ולהאמין שאין תפילה שהולכת לאיבוד, ואפילו שעדיין אינו נענה. להאריך אף, להיות עקשן גדול בתפילה. בשאר דברים אי אפשר להיות עקשן, בדברים אחרים אסור להיות עקשן, אסור לדחוק את השעה. אפילו אחד שרצונותיו להיות יהודי כשר – גם הוא אינו רשאי להתעקש. אם משמים מורים לו להמתין, אם משמים אומרים לו 'המתן', אסור לו להתעקש ולדחוק השעה. על השגת עצם הדבר מותר לו להיות עקשן, 'אני רוצה לזכות לזה', לא להניח את הרצון! אבל להתעקש לזכות לכך דוקא עכשיו, זה אי אפשר.

^ח ליקומי הלכות הל' נחלות ד (הנ"ל). אות כ': וכן אל יטעה לומר מאחר שאי אפשר לפעל בתפלותינו כי אם בחסדו אם בן למה לנו להרכות בתפילה כלל נסמך על חסדו לבד, כי גם זה טעות גדול, כי זה בחינת נוטה מן הצד לימין שלא פראוי שסמך רק על חסדו לבד. כי באמת שניהם באחד טובים שצריכין להרכות בתפילה מאד תמיד ולידע האמת שאין אנו כדאי לפעל בתפלותינו כי אם בחסדו ואף-על-פי-כן אנו צריכין לעשות את שלנו להרכות בתפילה תמיד וזה יתברך יעשה את שלו וימשיך עלינו חסדו למענו ויושיענו מהרה.

^ט ליקומי הלכות תפילין ה' הנ"ל.

^י בהלכות תפילין הנ"ל אות מ"ג ז"ל: וצריך להיות עקשן גדול בזה מאד מאד, שאף על פי שנדמה לו שדבריו אינם מועילים כלל, והוא רחוק מדבריו מאד. כי זה ימים ושנים שעוסק בזה ועדין לא פעל כלל. אף על פי בן צריך להיות עקשן גדול בזה כמו העקשן ממש שעושה הדבר בלי שום טעם, בן צריכין בעבודת ה', כמו שאמר רבנו ז"ל (בסימן נ"א בלקומי תנינא) שצריכין להיות עקשן גדול בעבודת ה'.

האדם יכול להחלש בדעתו: 'מצבי גרוע עוד יותר מבעבר, לא זו בלבד שתפילותיי לא פעלו מאומה, מצבי הורע עוד יותר?!'. גם כזאת יכול היצר להראות לאדם, יש בידו כל הכוחות". ולכן על האדם לחזק עצמו ולהאמין שאין שום דיבור הולך לאיבוד. איי מדוע?... 'כד חם'! כשיתחמם כדי הצורך, או אז 'גביה אתהפך'!

(ר' נחמן: במכתביו² כותב רבי נתן שצריך לעקור את הסכרא של 'יבשתא הוא') כן כן.

אדם צריך להתהלך בשמחה, לשמוח ולהודות להשם יתברך על הזכייה להיות מקורב לרבי, ושםפריו הקדושים חשובים בעיני, לשמוח עם זה!

אכן הרבי נענה פעם ואמר לרבי נתן ורבי נפתלי: "עלי הייתם חולקים? הלא הייתם מתנגדים באופן משונה?"! "שכן, שניהם היו הרי יהודים יראי שמים, ועלולים היו להתנגד באופן משונה!"

"כמ"ש בליקוטי הלכות שבת ו' יב: ובתרא דכלהו מחזי לאחורא, שהקלפה האחרונה שבהם מראה בדיקה לאחור, שעוסקת להשליך את האדם שיחזור לאחוריו מהשם יתברך והצדיקים בבחינת נוזרו אחר, כי אומר לו, מה לך ליגע עצמך אצל החסידים והיראים האמתיים מאחר שאתה אצלם זמן הרבה ועדין כל המחשבות רעות ותאוות הלב בתקפם, ולמה אתה מתנגע בהם, שוב לאחורך לרוץ אחר פרנסתך ואחר המזון בשאר העולם. וקלפה זאת קשה מכלם, כמבאר אצלנו כמה פעמים, שכל זמן שהאדם מחזק את עצמו איך שהוא, יש לו תקנה, כי ההתקרבות לבד שמתקרב ליראים וכשרים זהו בעצמו יקר, אפילו אם לא יקבל שום קדשה כלל, ואפילו אם הוא גרוע יותר מבתחלה. כי מי יודע מה היה ממנו אם לא היה מתקרב כלל.

י' עלים לתרופה מכתב מיום א' ויצא תקצ"ז: בעל הישועות וזכנו לקים: "ויצא יצחק לשוח בשדה", להרבות בשיחה לפני קונו בכל יום ולהתחזק בזה מאד בכל יום מחדש. ואם בתוך כך בין יום ליום נעשה מה שנעשה, ידע ויאמין כי הדבור טוב אינו נאכד לעולם. 'וכד חם גביה אתהפך'. ולסתור ולעקר הסכרא של 'יבשתא היא' חס ושלום.

"ראה חיי מוהר"ן אות ג': בעת שאמר ענין הנ"ל אז דבר הרבה משמחה, וחזק אותנו וזרו אותנו מאד להיות בשמחה תמיד. כי באותן העתים, שהיה בעת שבא מלעמבערג אז דבר עמנו הרבה מאד מענין התחזקות להיות בשמחה תמיד. ואמר אז לנו, שראוי לנו לשמוח מאד מה שנצלנו ברחמי מלהיות מתנגדים עליו. ואמר אז בזה הלשון: ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים. משני תועים: הינו מהתועים לגמרי מהתורה שהם העפ"ם והאפיקורסים, וגם נצלנו מהתועים המתנגדים החולקים עליו שאבדו מה שאבדו בלי שעור וערך ומספר. ואמר: הלא אתם בודאי הייתם מתנגדים גדולים, לולא חסדיו ורחמי המרבים אשר נצלנו מפח יוקשים מפת המתנגדים, אשר אם היינו שומעין להם חס ושלום היה נאכד תקנתנו חלילה וכו'. ענה ואמר פתמיה ואמר:

להכניס השמחה בלב על שאיננו מתנגדים על הרבי! ושפיריו הקדושים חשובים בעיני! אפילו אם האדם הוא כמו שהוא – אבל על דבר זה אינני חולק!

הענין עליו שמעתי היום ראוי לעורר בנו כזה מין התעוררות מחד, ושמחה עצומה מאידך, אחרי שראינו שיכול להיות דבר כזה, אינני יודע אם מראות כאלו נראו בעוד מקום בעולם אי פעם, לגרש בני אדם, ולא להסתכל על אף אחד, ילדים קטנים, לא להסתכל על כלום, בתוך חודש ימים עליו לעזוב את המקום בו הוא מתגורר כל כך הרבה שנים, וכשהם אומרים 'חודש' זה חודש, ואחד שאינו תושב מקום, בתוך עשרים וארבע שעות עליו לצאת! אסור לך לשהות כאן, כמו איזה בית דין עליון שמוציא פסק דין, עד כדי כך יכולה העלמה להתגבר כאן בעולם הזה?!

רצוני לומר, אצלנו צריכה להיות – שמחה עצומה צריכה להיות אצלנו, ברוך השם שאני רחוק מדבר כזה, אין לי חלילה רעיונות כאלו, אדרבה!

כל הנגעים אדם רואה – חוץ מנגעי עצמו

הלא רבי נתן ביאר פעם את דברי המשנה^ד: "כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו" – אלו דברי המשנה. מתי רשאי אני לראות כל הנגעים? כשכל כוונתי היא לצאת מנגעים אלו – 'חוץ מנגעי עצמו'!

למשל, בהביטי על אחד שכועס: 'ראה עד כמה מגונה הכעס, כל צורתו משתנית! איי, הלא גם אתה כועס לפעמים? אבל מתי רשאי אני להסתכל על הכועס – כשכל כוונתי להנצל ממידה מגונה זו, להתבונן עד כמה הכעס מגונה,

עלי היתם חולקים?! (ואמר בלשון אשכנזי בנה הלשון: "אוף מיר וואלט איהר ניקריגט"). ובעלים לתרופה הושענא רבה תר"ד.

^ד נגעים פ"ב מ"ה.

פניו נשתנו לגמרי, צורת פניו נשתנתה לגמרי, ראה עד כמה מגונה מידת הכעס. או אז רשאי אני לראות 'כל הנגעים'!

אם כל כוונתי היא 'חויץ', שאזכה לצאת 'חויץ' למידות רעות, רשאי אני לראות כל הנגעים.

וכן הוא בשאר שטותים והבלים שרואים אצל השני, אם כל כוונתי היא רק לצאת מהדברים הללו, רשאי אני לראותם.

כך ביאר רבי נתן את דברי המשנה, רק כשכל כוונתי היא 'חויץ מנגעי עצמו' רשאי אני לראות 'כל הנגעים'.

'כל הנגעים אדם רואה' – מתי רשאי אני לראות 'כל הנגעים'? כשכוונתי היא 'חויץ' – שעל ידי זה אנצל מנגעים אלו! אני רואה נגעים אצל השני, לאמיתו של דבר אסור לי להסתכל על העוולות של השני, אולם מתי רשאי אני לראותם? כשכוונתי היא, לצאת מנגעים אלו!

למשל, אחד שיושב ומדבר דברים בטלים ואני רואה עד כמה מגונה הדבר הזה, וכל כוונתי היא שאהיה חויץ, שאהיה חויץ מנגעים אלו, זוהי הסיבה שאני מסתכל, זוהי כוונתי.

אך צריך לשמור עצמו; אם אני רואה שהשני עושה עוולה, עליי להישמר, שכן, כשאני מדבר בגנותם של אחרים – אני מדבר על עצמי, שכן אם לפני שנים עשיתי בעצמי עוולה זו – העוולה שאני רואה אצל השני יש גם בו, אלא ששכחתי, ואם אני מסתכל עליו ומזלזל בו, ומענישו בעונש או במעשה, בזה אני מעורר על עצמי דינים ח"ו.

הרבי מביא בשם הבעש"ט^{טו}, (אחד הנוכחים: ונפרעים מן האדם מדעתו ושלא מדעתו^{טז}) כן, צריך להיזהר מאד כשרואים אצל השני עוולה שלא לתת פסק, משום שגם משמים יאמרו: 'הלא גם כך יש...'. לכן צריכים להיזהר מאד, וההסתכלות על העוולות של השני יהיו רק כדי שאני בעצמי אצא מהם.

כשאחד כועס ראויים עד כמה הדבר מגונה, כשרואים אדם כועס, אוי, מיאום כזה, צורתו נשתנית ממש, 'טרף נפשו באפו'. בזהר הקדוש פרשת תצוה^{טז} מובא, שעל ידי הכעס יוצאת הנפש, והאדם זקוק לרחמי שמים מרובים לזכות שנפשו תשוב אליו. הרבי נוקט בלשון: 'השם יצילנו', בתורה ס"ח, 'השם ישמרנו ויצילנו ממידה המגונה הזאת', אמן כן יהי רצון.

(ר' משה שואל אודות השמועה שכאילו היה לו לרבי נחמן טולטשינער תרעומת על זוגתו אסתר שיינדל, ועל כך משיב רבי לוי יצחק:): אני את אסתר שיינדל לא הכרתי, ביאתי לאומן היתה מספר שנים לאחר הסתלקותה, אולם היה היתה אשה רחמנית כל כך, עפעס א געוואלד! היא ידעה והכירה בערך בעלה רבי נחמן טולטשינער, עד שכל השמועה הזו אינה תואמת למציאות כלל וכלל - וכי כל שיחה מוכרחים לשמוע!?

במקום השיחות עדיף שנהגה ספריו של הרבי

כבר שוחחנו על כך בשבוע שעבר, כיצד יש כיום כל כך הרבה שיחות שבעבר לא היו? משום שבעבר הגו יותר בספריו של הרבי, האנשים היו שקועים יותר בספריו של הרבי, ולכן השיחות לא היו נצרכים כל כך. אמנם כל שיחה היא שיחה,

^{טו} וז"ל: ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו (אבות פרק ג). כי שמעתי בשם הבעל שם טוב: כי קדם כל גזר דין שבעולם, חס ושלוה, מאספין כל העולם אם מסכימין להדין ההוא. ואף את האיש בעצמו שנגזר עליו הדין, חס ושלוה, שואלין אותו אם הוא מסכים, אזי נגמר הדין, חס ושלוה. והענין, כי בודאי אם ישאל לו בפרוש על עצמו, בודאי יכחיש ויאמר שאין הדין בן. אך מטעין אותו, ושואלין אותו על פיוצא בו, והוא פוסק הדין, ואזי נגמר הדין.

^{טז} אבות פ"ג מט"ז.

^י ח"ב קפ"ב ע"ב.

אבל כיום הפסיקו ללמוד את ספריו של הרבי ולכן חפצים לשמוע שיחות, אנשים רוצים הרי להרגיש חיות ולכן הם מחפשים שיחות.

עלינו להיות שקועים בליקוטי מוהר"ן, בליקוטי הלכות, בליקוטי תפילות, במכתבים, ספר המידות. בעבר ספר המידות היה ממש... הרבי רצה באמת שכך יהיה, שספר המידות יהיה שגור בעל פה¹. הרבי נענה ואמר: "אחי ולבבי, אתה עשית אותי יהודי"²!

כשהרבי ראה אצל רבי נפתלי את ספר המידות, נענה ואמר: "אחי ולבבי, אתה עשית אותי יהודי"³!

חלק משיעוריהם הקבועים של אנשי שלומינו היה הלימוד בספר המידות מידי יום, דבר יום ביומו; ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי הלכות, מכתבים, סיפורי מעשיות.

(ר' נחמן: כמו כן היה להם סדר ב'שמות הצדיקים'!) כן כן, סדר בשמות הצדיקים, וודאי!

וודאי!

אינני זוכר שהיו אלו דווקא למדנים מופלגים, אולם היתה להם בקיאות בספר המידות!

כל סעיף זה 'שיחה', כל סעיף בספר המידות זה שיחה, אבל שיחה אמיתית! בואו

נהיה בקיאים בשיחות – בספר המידות! (ר' נחמן: שיחות הר"ן!) שיחות הר"ן!

¹ עלינו להודיע לגלות אָזְנֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, אֲשֶׁר כְּבוֹד רַבְּנוֹ אֹרֵךְ הַנְּעֻלָּם זָכַר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָהּ, הַזֶּהִיר מְאֹד לְעֵסֶק בְּזוֹה הַסֵּפֶר "סֵפֶר הַמִּדּוֹת" וְשָׁלַא יְמוּשׁ מִפִּינוּ, כִּי הוּא חֲיִינוּ, וְכָתְבוּ רַבְּנוּ בְּעֵצְמוֹ בְּכַרְדָּ קָטָן מְאֹד, וְאָמַר, שֶׁכְּפִנְתּוֹ בְּדֵי שִׁיבּוֹל כָּל אֶחָד לְשֵׂאתוֹ אֲצִלוֹ תְּמִיד, כִּי הַמִּדּוֹת הֵן יְסוֹד כָּל הַתּוֹרָה בְּלָהּ, וּבְזוֹה יִזְכֶּה נַעַר אֶת אֶרְחוֹ לְשִׁמֵּר כָּכֵל הַכְּתוּב בְּזוֹה הַסֵּפֶר, אֲזִי יִצְלִיחַ אֶת דְּרָכָיו וְאֲזִי יִשְׁכַּל. (הקדמת ספר המידות)

² בחיי מוהר"ן אות ש"פ: פעם אחת היה ספר האלף בית בכתב אצל חברנו רבי נפתלי, ורבי נפתלי ישב עמו על העגלה כי היה מלוח אותו כשנסע לנאנוריטש. ענה ואמר על ספר האלף בית שראהו ביד רבי נפתלי הנ"ל, (מיון ליבער הרציקער חבר מיון ליבער גיטרייער חבר. האט דאס האט מיד גימאכט פאר איין יהוד). [אהובי ורעי המסור זה עשה אותי ליהודי] הינו שעל ידי אלו הדברים הנאמרים בספר האלף בית על כל מדה ומדה, על ידי זה התגבר לשבר כל מדה ומדה עד שזכה למה שזכה:

הלא מחפשים חדשות, אלמלא היו מתחדשים בלימוד התורה; פרשת השבוע היא פרשת אמור, כל אחד כבר יודע מה כתוב בפרשת אמור. את תוכן הפרשה יודעים כולם, אך אעפ"כ צריכה הפרשה להיות חדשה בעינינו. בשבת קוראים בתורה, ואף מברכים ברכה, וזאת משום שהפרשה חדשה בעיני. וכי יעלה על הדעת לומר 'חפץ אני בתורה חדשה?!' וכי יעלה על הדעת לומר 'חפץ אני ב'שיחות' מהתורה?!' הלא אין מציאות כזאת בעולם, הלא זוהי תורתנו!

וכן הוא לענין ספריו של הרב, הלא זהו רכושנו, לפעמים אומרים גם איזה שיחה, אבל לעשות מזה עיקר?!'

ספריו של הרבי הם ה'גן עדן' עלי אדמות

אחד כתב לזולתו מכתב בזה הלשון: "כשהקדוש ברוך הוא יעזרך, ותקום בחצות הלילה, ותלמד תורה בליקוטי מוהר"ן, ותבקש מהקב"ה לזכות לקיים את הנאמר בתורה, אזי 'עולמך תראה בחיך'?!", אזי יהיה לך את הגן עדן כאן בעולם הזה!".

וזה באמת כך - אזי יהיה לך גן עדן בעולם הזה!

היה זה בזמני, האבא כתב מכתב לבנו בזה הלשון! והוא כתב כך משום שהוא עצמו אכן קיים זאת, הוא כתב לבנו: 'עולמך תראה בחיך'!.

(ר' משה: רבי נתן ב"ר יהודה כותב בנתיב צדיק: 'כבר ידעת שיש קבלה בידינו שכיום עיקר הלימוד הוא בספרי רבינו!' ככה הוא כותב בשם רבי נתן!).

רבי נתן למד הרבה בספריו של הרבי, ולמד הרבה שולחן ערוך, הרבה משניות, הרבה גמרא, הרבה מדרש.

ר' יצחק דוכאוונע

הענין הוא כזה, אומר לך כך, ישנו לשון: "ולוואי שיתפלל כל היום כולו", זו מימרא שרבי יוחנן אמר^{כא}. פעם היו עובדי השם כאלו שמסוגלים היו להתבודד ביער לילה שלם, יום שלם להתבודד ביער, שבע עשרה/שמונה עשרה שעות ברציפות, והיה להם לב בוער להשם יתברך, א געוואלד! מאנשים כאלו איננו מדברים, מהם איננו מדברים, מאנשים אלו אין לנו מה לדבר, לבבות כאלו, להיות ער לילות שלמים ביערות, להתהלך עם השתוקקות וגעגועים להשם יתברך^{כב}, להם יש תורה מסוג אחר, הלימוד אצלם הוא מסוג אחר.

אנחנו מדברים הרי מאנשים כערכנו, לנו אין את הלב שהיה להם, הלוואי ויהיה לנו איזה משהו. ובשאר הזמן? חובה עלי לקבוע לעצמי שיעורים קבועים שיספיקו למלא את כל היום, שסדר היום שלי יהיה מלא.

כשרבי נתן התקרב לרבי, הקציב לו הרבי שיעורים קבועים הרבה עד שהמעת לעת לא הספיק לו^{כג}. כל זה היה בתחילת התקרבותו, אולם מאוחר יותר היה לו

כא שם כ"א ע"א.

^{כב} בליוקטי מוהר"ן תנינא תורה צ"ו: ואמר: שהדבור יש לו כח גדול מאד, כי הלא יכולין ללחש על קנה-שרפה שלא תוכל לירות. והבן. ואז כשדבר מזה, דבר הרבה מהתבודדות, והאריך מאד בשיחה נפלאה בכמה מיני לשונות, וחזק אותנו וזרו אותנו מאד מאד בזה, להתחזק להרבות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. ואמר: שרצונו שיהיה לנו כל היום בלוי התבודדות, ולכלות כל היום על זה, אך לאו כל אדם יכול לקיים זאת. על-כן בהכרח לצוות להם שיהיה להם על-כל-פנים איזה שעה התבודדות, כי גם זה טוב מאד. אבל מי שלבו חזק בה, ורוצה לקבל עליו על עבודתו יתברך באמת, רצונו שיהיה לו כל היום התבודדות. והזכיר אז מאמר חכמינו, וזכרונם לברכה (ברכות כא): 'ולואי שיתפלל אדם כל היום בלוי':

^{כג} חיי מוהר"ן אות תל"ה: כשהכניס אותי בהתמדת הלמוד, וצוה עלי וקבע לי שיעורים גדולים בכל יום, והזהיר אותי שבכל יום אראה לדבר עם בני אדם איזה שיחות וספורים כדי לפקח דעתי. ואף-על-פי שלא היה היום מספיק לי לגמר השיעורים שצוה עלי, אף-על-פי-כן אמר שזה מכרח לפקח דעתי [אף על פי שלא היה היום מספיק יותר] בכל יום על-ידי שיחה עם בני אדם איזה שעה ביום. וכבר מבאר במקום אחר שהשיחה עם בני אדם היא כמו שנה שהיא נוחה למוחין. גם אחר-כך אמר לי, שגם בתוך הלמוד בעצמו צריכין לפעמים לעמוד לפוש ולנוח (נ"א: ולהניח) לפקח דעתו, להניח דעתו לחרות איזה שעה קלה, ובלבד שלא תצא מחשבתו לחוץ לגמרי חס ושלום לחשב מחשבות רעות או הרהורים רעים חס ושלום.

סדר אחר. כל זה היה בתחילת התקרבותו, כשעדיין לא היו מוטלים על כתפיו שאר ענינים.

כל כך הרבה שיעורים קבועים הקציב לו הרבי, עד שהזמן שיש במעת לעת לא הספיק ללימוד שיעוריו!

אל לנו להטעות עצמנו, אין לנו; המוחות שלנו, הלבבות שלנו (אינם כשל אותם יהודים מורמים). אך דוקא בגלל חובה עלינו להיות עסוקים בכל המעת לעת, שלא יהיה לנו זמן לדבר דברים בטלים. אשר על כן, חובה עלינו לסדר לעצמנו סדר יום, שסדר היום שלנו יהיה מלא וגרוש.

ראיתי את יצחק דוכוונע, הוא מסוגל היה ללמוד; בימים שבין חמשה עשר באב לערב ראש השנה נוהג היה לסיים את כל הליקוטי הלכות! גם אנשים כאלו אינני רואה כיום!

ואז היה רצונו הקדוש שאגמר כל הארבעה שלחן-ערוך הגדולים בשנה אחת. וקבע לי שעור ללמוד חמשה דפין בכל יום, וכן קנמתי כמו חצי שנה ונמרתי כל הארח-חיים עם המגן-אברהם וטורי-זהב והיורה-דעה עד סמוך לסופו. אחר-כך התגברו עלי מאד המניעות והבלבולים ולא יכלתי ללמוד בכל יום שעור הנ"ל. ואז צוה עלי ללמוד קבלה וכו'. ואז נמשך גמר הלמוד של הארבעה שלחן-ערוך עוד איזה שנים והיה לי צער מזה. פעם אחת דברתי עמו מענין זה, ואמר לי דברי נחומים לישוב דעתי.

ענה ואמר: הלא זה הדבר הוא רק אצלנו שאנו רוצים לגמר הכל בזריות, אבל אצל העולם יכולים לעבר שלש או ארבע שנים להקל ולרקי, ומאומה לא ישאו בעמלם. וכונתו הקדושה היה ענין הנ"ל, שאי אפשר לדחק את השעה בשום דבר. אף-על-פי שרצונו מאד לגמר מיד, אף-על-פי-כן אם רואין שאי אפשר, והבלבולים מתגברין ביותר, חלילה להתבלבל מזה. רק יעשה במתינות מה שיוכל, ויצפה ויחפה לישועת ה' עד שיגמר. ואם אמנם כתבתי על זה לעיל כבר כמה פעמים שאי אפשר לבאר דברים אלו בכתב, אף-על-פי-כן רשמתי מזה מעט. כי החפץ באמת יבין מזה עצות והתחזקות לעבודת השם יתברך, להיות זריו מאד בכל דבר הנוגע לעבודת השם יתברך, ואף-על-פי-כן לא יהיה דוחק את השעה. מכל-שפן שלא יתבלבל לגמרי חס ושלום מחמת זה, ויאריד אפו להמתין ולהמתין עד יסקוף וירא ה' משמים. ותהלה לאל בחסדו הגדול הועילו לי הרבה דברים כאלו, ועדין אני עומד ומצפה לישועות ה'. ה' יגמר בעדי:

רבי יצחק דוכוונע היה יהודי שהתגורר במפליק, ומידי שנה בשנה, בימים שבין חמשה עשר באב לערב ראש השנה היה לומד את כל הליקוטי הלכות ומסיימם. מחשבון פשוט עולה כי מידי יום היה עליו ללמוד שלושים/ארבעים דף! אינני רואה בזמננו חשק כזה, לימודו היה עם מין התלהבות כזאת, עם מין געשמאק כזה, הוא ישב ולמד בחשק, לא כמי שכפו עליו ללמוד!

(ר' נחמן: היכן ישב ולמד, בבית מדרש?) כן, בבית המדרש! לימודו היה עם ערבות נפלאה! נכנסתי פעם לבית המדרש, אה! איזה חיות! גם כזאת אינני רואה כיום, אפילו לימוד הליקוטי הלכות לא ארך יותר מאשר - אני יודע? שעתים, שלש שעות, לא יותר. עם מין ברען כזה, עם מין התלהבות כזו למד בספרו של הרבני.

הוא ניהל חנות למכשירי כתיבה. פעם נכנסתי אליו לחנות, והוא למד בפעם אחת את שלשת התורות; 'תקעו אמונה כה', 'מרחמם ינהגם כה', 'תקעו תוכחה כה', בפעם אחת בין קונה לקונה. בין קונה לקונה הספיק ללמוד שלשת תורות אלו, אלו תורות ארוכות, והוא למד עם מין געשמאק כזה! במסירות שכזאת!

רבי יצחק דוכוונע נפטר בעיר חרסון. יהודי שהתגורר בחרסון אמר לי פעם: "הכרתי אחד מחסידי ברסלב". שאלתי אותו: מי - איציק? אז הוא ענה לי: 'איציק? רבי איציק!'.
רבי איציק!

בחסרון התאכסן אצל בתו וקנה לו שם טוב, הוא היה אדם טוב, טוב לכל, מעולם לא כעס, הוא היה אדם טוב לב!

(ר' נחמן: רבי אלטר היה דודו!) כן, רבי אלטר טעפליקער, אמו היתה אחותו של רבי אלטר. (ר' נחמן: אביו היה חסיד ברסלב?) כן כן, וודאי, רבי ראובן דוכאוונע. (ר' נחמן: הכרתם

^{כד} ליקוטי מוהר"ן תנינא תורה ה'.

^{כה} שם תורה ז'.

^{כז} שם תורה ח'.

הוא היה ברסלבר חסיד לבבי, תענוג היה לשוחח עמו בענייניו של הרבי! בהיותו אבל על אמו שנפטרה לעולמה, הוא התפלל לפני העמוד – תענוג היה לשמוע את השמונה עשרה שלו, הוא התפלל עם דמעות, ובדביקות שכזאת! היו שאמרו שתפילות כאלו לא שומעים היום! אמו בעולם העליון וודאי רווה נחת מתפילותיו, עם דמעות, עם מין גישמאקייט כזה התפלל שמונה עשרה!

(ר' נחמן: האם זה הוא שאמר שבטרם עולה על יצועו מצייר לעצמו?) כן כן, בטרם עולה על יצועו, הוא נזכר בכל הזקנים שחיו בזמנו, בניו של רבי נתן וכו'.

בנוסף לכך היה שפל בדרך כזה, כל כך שפל היה ברוחו, את כל אחד החשיב לגדול ממנו, והיה כל כך שפל ברוחו, אפס ואין, מעולם לא חפץ בשום התכבדות; לא ללמוד בציבור, שום דבר. נו, אשרי לו ואשרי חלקו!

בטפליק הוא היה החסיד היחיד עם ברען כזה. פעם אמרתי לו בהתפעלות: "בטפליק להראות כך?!!" – אחרים לא נראו כמוהו! (ר' משה: הוא היה מאנשיו של רבי אברהם ר' נחמן'ס?) כן, מאד חזק!

תמיד התהלך עם מין התשתוקקות כזו, געגועים, גישמאקייט כזה. הוא היה יהודי שמח, הוא נמל את ה'כלי' והניחו על גבו, והכלי ניגן את הניגון היפה!¹²

הוא היה 'בעל הבית', וגם תלמיד חכם גדול, הוא ידע ללמוד היטב, הוא למד גמרא תוספות במתיקות, הוא ידע ללמוד היטב, הוא למד!

בערוב ימיו נפטר בעיר חרסון. (ר' נחמן: מתי יצא את העיר טפליק?) בתקופת הבאנדע'ס, הישוב היהודי התפרק, כולם נמלטו ועזבו את העיר.

¹² ראה סיפורי מעשיות סוף מעשה י"א: וכששמעו שזהו נגון הטו אָנָם יוֹתֵר וְשָׁמְעוּ שֶׁהוּא נִגֵּן נִפְלָא וְנִעִים מְאֹד. וְאָמַר לָהֶם הָאֵדָם הַיֵּעַר הַנִּי"ל: מַה זֶה חֲדוּשׁ אֲצִלְכֶם, הֲלֹא יֵשׁ אֲצִלִּי כְּלֵי שְׁקִבְלֵתִי מְאֹבֹתִי, שֶׁהֵם יִרְשׁוּ מְאֹבֹת אֲבֹתֵיהֶם, שֶׁהֲכֵלִי עֲשׂוּיָהּ עִם עֲלִים וְצִבְעוֹנִים כְּאֵלֶּי, שֶׁשְׂמַנִּיחִים הַכְּלֵי הַזֹּאת עַל אֵיזָה בְּהִמָּה אוֹ עוֹף, אֲזִי תִכְּף מִתְחִיל לְנַגֵּן הַנִּגּוֹן הַזֶּה.

(ר' נחמן? בעת מגוריו בחרסון היה נוסע לראש השנה?) בתקופה בה התגורר בחרסון כבר לא ניתן היה לנסוע לאומן, העיר היתה תחת שליטת הגרמנים. אולם נדמה לי שהוא נפטר עוד לפני כן, בשנות הצדי"ק (תר"צ). אלמלא היה חי, היה נוסע לראש השנה.

אנשי שלומינו היו; כמה צריך לדבר מתמימות. ר' איציק דוכאוונע, הוא היה תמים כזה, ויחד עם זאת היה מלא וגדוש, למדן גדול היה, למדן בגמרא עם תוספות, הוא ידע ללמוד היטב, וכל כך תמים בענייניו של הרבי, א געוואלד, א געוואלד היתה מידת תמימותו בענייניו של הרבי! הוא פעל כל כך טוב, כל כך טוב פעל בתמימותו, א געוואלד!

(ר' נחמן: היו לו בנים?) לא, היו לו בנות בלבד. אחת מבנותיו שהתגוררה בחרסון היתה אשה יראת השם גדולה מאד, ואצל בת זו התגורר. היו לו עוד בנות, אולם הגדולה שבהם היתה אשה מיוחדת במינה!

המגיד מטיהראוויצע; בעיר טיהראוויצע בנוי גשר אשר מתחבר מעברו האחד למחוז קייב, ומעברו השני למחוז חרסון. מחוז קייב היה שמור יותר ממחוז חרסון. אמרו הצדיקים: "הושיבו את המגיד בעיר מטיהראוויצע לשמור על התחום, שהרע שבחרסון לא יחדור לקייב. משמים העמידוהו להיות שומר התחום!". (ר' נחמן: מה פירוש המילה 'סטאריש'?) 'סטאריש' פירושו 'שומר' בשפה הרוסית.

אה, יהודי כזה, כל כך קנאתי בו, יהודי סוחר שכל כך מלא וגדוש, עם תמימות כזו בענייניו של הרבי! תמימותו היתה לשם דבר! בכל פעם שנכנסתי לחנותו, היה משוחח עמי. הוא ישב עם ספר ולמד, וכשנכנסתי אליו החל לדבר עמי מהתכלית!

(ר' נחמן: בהליכתו לחנות היה מצטייד עם המון ספרים?) הוא היה יושב ולומד שם, וכשנכנס קונה נתן לו את מבוקשו וזהו, תכף ומיד המשיך בלימודו!

כל עניינו של הרבי הוא תמימות!

הוא היה מרבה לדבר מהתכלית, אצלו ראיתי זאת, הוא היה מדבר מהתכלית, מהתכלית! כן, 'בית החרושת' אכן ייצר 'כלים נאים'! העיקר היה להתפעל ממידת תמימותו, תמימות נפלאה!

הוא נהג לדבר מהזקנים, א געוואלד! הוא הכיר את בניו של רבי נתן כולם; רבי אברהם בער'ניו, כל הזקנים, רבי נחמן טולטשינער, רבי אפרים ב"ר נפתלי. הוא היה מדבר מהם ממש...!

(ר' נחמן: הוא כבר היה זקן?) לא, אני יודע? בזמני הוא כבר הגיע לגיל שבעים, כן, אבל זכר את כולם היטב. ובכל עת שסיפר מהם דמעות זלגו מעיניו: "איי איי, איי איי, איי, אלו אנשים היו בעולם, אלו אנשים היו בעולם!".

אחרי כל הטוב שיש בעניינו של הרבי; דברים טובים, עצות טובות - על כל אלו צריך סיעתא דשמיא, שהאדם יזכה לתחוב גם את מידת התמימות בתווך, שכל דבר ייעשה בתמימות - או אז פועל הדבר אחרת לגמרי! או אז מתנגן הניגון אחרת לגמרי!

כל החידושים שמנינו היו כולם עם תמימות! תמימות!

אנשי שלומינו ידעו הרבה מאד מענין התמימות - הם ידעו שכל עניינו של הרבי הוא תמימות, בלי שום חכמות!

(ר' נחמן: 'שבע שבתות תמימות תהינה!') פרשת השבוע! (פרשת אמור).

